

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за
магістерською програмою професійного спрямування «Управління діяльністю
банків на фінансовому ринку»
на тему: **«Роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у
фінансовому оздоровленні банків України»**

Виконавець:

Студентка кредитно-економічного
факультету
Гончаренко Анастасія Сергіївна

_____ /підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Кузнєцова Людмила Вікторівна

_____ /підпис/
/

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах фінансової кризи питання надійності банківських установ постає найбільш гостро. Виникає потреба у пошуку шляхів оздоровлення банківської системи. У такій ситуації важливим є питання розвитку системи гарантування вкладів, головна мета якої – забезпечити довіру населення до вітчизняної банківської системи та, врешті-решт, попередити кризу всієї банківської системи.

Мета дослідження - розкриття теоретичних засад системи гарантування вкладів фізичних осіб, ролі Фонду гарантування вкладів та розроблення пропозицій з підвищення ефективності його діяльності в контексті фінансового оздоровлення банківської системи.

Завдання дослідження:

- визначити роль і завдання системи гарантування вкладів фізичних осіб та її вплив на діяльність банків;
- проаналізувати і оцінити результати діяльності ФГВФО в напрямках реалізації ним захисної функції заощаджень населення;
- визначити вплив ФГВФО на процес виведення банків з кризового стану та механізм їх оздоровлення;
- обґрунтувати напрями вдосконалення чинного законодавства з питань гарантування депозитних вкладень;
- вивчити досвід зарубіжних країн щодо організації системи гарантування вкладів населення в сучасних умовах розвитку.

Об'єкт дослідження - процеси становлення та розвитку Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у фінансовому оздоровленні банків.

Методи дослідження - загальнонаукові методи та емпіричні прийоми, а саме: аналіз та синтез, абстрагування, індукція, дедукція, узагальнення, діалектичний, монографічний, математико-статистичний, табличний та графічний методи.

Інформаційна база дослідження - нормативно-правові акти, нормативні документи і статистичні матеріали НБУ, аналітичні матеріали Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних учених, періодичні видання, Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Основний зміст викладено на 81 сторінці. Робота містить 9 таблиць, 13 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези: Проблеми функціонування системи гарантування вкладів населення України// Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії : матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (Львів, 24 листопада 2018 року) / ГО «Львівська економічна фундація».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Система гарантування вкладів як інструмент забезпечення стабільності банківської системи»* розкриті основні теоретичні основи побудови системи страхування вкладів та роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні. Визначено сутність та специфіку морального ризику, що виникає при страхуванні вкладів населення.

У другому розділі *«Оцінка діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні»* визначено основні етапи розвитку діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі ФГВФО), проведено аналіз основних напрямів діяльності Фонду та його ролі в оздоровленні банків в Україні.

У третьому розділі *«Удосконалення процесів управління системою гарантування вкладів в Україні»* наведені особливості зарубіжних систем гарантування вкладів та визначено перспективи розвитку Фонду гарантування фізичних осіб в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Система гарантування вкладів відіграє вкрай важливу роль, так як виконує функцію збереження довіри населення до банків. З огляду на це, пошук ефективних методів та інструментарію управління процесами формування та використання ресурсів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб обумовлює актуальність досліджень цього напрямку. Для підвищення рівня довіри вкладників дуже важливо забезпечити належний рівень фінансової безпеки через створення системи гарантування вкладів. Світовий досвід системи гарантування і страхування вкладів (депозитів) засвідчує, що окремі країни досить довго працювали, щоб створити ефективну систему. Кожна країна підходила до побудови власної системи гарантування вкладів через аналіз факторів, що спричинили її необхідність. Ключовими функціями гарантування банківських вкладів є: на мікрорівні – соціальна, яка передбачає захист прав вкладників, а на макрорівні – стабілізаційна, зміст якої полягає в мінімізації негативного впливу банківської кризи та сприянні зміцненню довіри до банківської системи. Причина неефективності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні лежить в площині помилкового розуміння цілей його створення і функціонування. Основна мета Фонду - захист не тільки вкладників, а й, перш за все, фінансової системи від системних ризиків, пов'язаних з панічним зняттям депозитів. Однак найважливішим для ефективної роботи системи гарантування є посилення дієвості банківського нагляду, без забезпечення якого ніякі інновації в цій сфері не сприятимуть підвищенню рівня довіри до банківської системи і не захистять її від негативних дій вкладників. Необхідне впровадження агрегованого гарантування за всіма депозитними вкладами як доповнення до існуючої системи, що дасть можливість не допустити зловживань гарантійним захистом (наприклад, при порозі гарантування в 200 тис. грн.

встановити гарантований сумарний захист в розмірі 1 млн. грн. в рік по всіх вкладах).

2. Сьогодні в Україні організовано майже повноцінну систему захисту вкладів фізичних осіб. При її вдосконаленні були враховані найкращі практики функціонування таких систем в іноземних державах. Але фактично вона перебуває ще на стадії нового формування. Законом «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» розширено повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, зокрема в частині щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації неплатоспроможних банків. Відповідно до Закону учасниками Фонду гарантування є банки, участь яких у Фонді гарантування є обов'язковою, та які набувають статусу учасника Фонду гарантування в день отримання ними банківської ліцензії. Важливим фактором приближення до європейських та світових стандартів роботи системи гарантування вкладів України є співпраця з профільними міжнародними асоціаціями. Фонд гарантування, як постійний член Міжнародної асоціації страховиків депозитів (МАСД) та Європейського форуму страховиків депозитів (ЄФСД), у 2017 році брав активну участь у роботі цих організацій. Крім того, протягом останнього періоду Фонд активно співпрацював з міжнародними фінансовими та донорськими організаціями – Світовим банком, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та Європейським банком реконструкції і розвитку.
3. Системи гарантування вкладів у світі розгорталися й еволюціонували під тиском криз та під впливом розвитку наукових досліджень. У ході цього розвитку виокремлювалися риси і механізми, які робили стійкішим функціонування системи гарантування вкладів та сприяли стабільності фінансової системи в цілому; вони закріплювалися в рекомендаціях та нормах міжнародних і наднаціональних організацій. Зміни, які вже відбулися в системі гарантування вкладів в Україні, поки що недостатні для забезпечення її сталого внеску у фінансову стабільність. Для подолання існуючих викликів, наближення до кращих світових практик та більшого сприяння стійкості фінансової системи ФГВФО за підтримки причетних державних органів варто перейти до системи внесків, орієнтованих на ризики учасника, розширити коло застрахованих вкладників, підвищити гарантовану суму, поліпшити взаємодію з іншими учасниками мережі фінансової безпеки, розширити набір інструментів примусової реструктуризації і забезпечити ефективнішу примусову реструктуризацію неплатоспроможних інституцій. Реалізація цих рекомендацій визначить чітку перспективу подальшого розвитку системи гарантування вкладів у напрямі адаптації європейських норм, підвищить стійкість до шоків та сприятиме більшому внеску в збереження фінансової стабільності. Подальші дослідження у цій сфері можуть зосереджуватися на способах оцінювання ваги ризику в розрахунку внесків до ФГВФО з урахуванням ризику; вивченні можливої траєкторії

підвищення суми граничного розміру відшкодування коштів в Україні та заходів із подолання пов'язаних із цим ризиків, зокрема моральних; правових аспектах ефективного повернення активів неплатоспроможних банків; часових горизонтів та передумов поширення системи гарантування вкладів на кредитні спілки та інші небанківські фінансові установи, які приймають вклади населення; оцінці ефективності виконання ФГВФО його ключових завдань – запобіганню відпливу вкладів із банків унаслідок панічних настроїв та примусової реструктуризації банків.

АНОТАЦІЯ

Гончаренко А.С.

«Роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у фінансовому оздоровленні банків України»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси становлення та розвитку Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти побудови системи страхування вкладів та роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні. Визначено сутність та специфіку морального ризику, що виникає при страхуванні вкладів населення.

Проаналізовано основні напрямки діяльності Фонду та його роль в оздоровленні банків в Україні.

Запропоновано методи підвищення ефективності його діяльності в контексті фінансового оздоровлення банківської системи.

Ключові слова: система гарантування вкладів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, перехідний банк, план врегулювання, схеми гарантування вкладів.

ANNOTATION

Goncharenko A., «The Fund for the Guaranteeing of Individuals' Deposits role in the financial recovery of Ukrainian banks»,

thesis for Master degree in specialty 072«Finance, Banking and Insurance» under the program «Managing the Bank's Activities in the Financial Market»,

Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study the processes of formation and development of the Fund for the Guaranteeing of Individual Deposits in Ukraine.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the construction of a deposit insurance system and the role of the Fund for the Guaranteeing of Individual Deposits in Ukraine. The essence and specificity of the moral risk that arise when insurance of deposits of the population is determined.

The main directions of the Fund's activity and its role in improving the banks in Ukraine are analyzed.

Methods of increasing the efficiency of its activity in the context of financial rehabilitation of the banking system are offered.

Keywords: deposit guarantee system, guarantee Fund for individuals' deposits, transition bank, settlement plan, deposit guarantee schemes.